

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VAR.)
Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: **SOÓTHY GYULA.**
LAPTALAJDONOS
AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre — — — — — 8 kor
Félévre — — — — — 4 „
Negyedévre — — — — — 2 „
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

A mi ügyünkről.

Irta: **Erdősi Károly**, a Szent-István-Társulat vezérigazgatója.

Ahogy lezajlott ünnepi fényével a Szent-István-Társulat közgyűlése, előbújnak a rideg számok, melyek új perspektívákat nyitnak katolikus irodalmunk jövődjéhez. Az ideálok régiek, de az eszközök újak, modernnek lettek. Modern technikával, modern fegyverekkel, új módszerrel dolgozunk, új testületet hódítunk.

Ugy tíz évvel ezelőtt még szelvényben lehetett a Szent-István-Társulat működése ellen ama kifogást hallani, hogy bármily tiszteletreméltó a törekvése, sajnos az életrevaló üzleti szellem nem tud azokban érvényesülni.

Most mintha itt is, ott is más kifogásokat hallanánk. Elismerik katolikus közéletünk ez első irodalmi tényezőjének hódító fejlődését, e fejlődés szinte óriási arányait, csak — azt mondják — az ár, hogy újabban nagyon is üzleti szempontok által hagyja vezetettetni magát!

Erre ugyan könnyen azt felelhetném,

hogy aligha érvényesülnek csak üzleti szempontok olyan Társulat életében, mely évente közel félszáz ezer korona értékű könyvet áldoz szegény iskoláknak és egyesületeknek; mely ingyen ad a katolikus tanítóságnak évkönyvet és hetilapot; mely ingyen ad otthont a katolikus írók Pázmány Egyesületének, terméit és intézményeit ingyen bocsátja rendelkezésre minden katolikus és kulturális irányú mozgalomnak!...

De nem ezt felelem rá, hiszen ezek tények, amik a köztudatba mentek át. Én, ha szabad így kifejezmem magamat, örülök, midőn az aggságoskodók ilyen kifogásait hallom, mert ebből is látom, hogy a Szent-István-Társulat most már biztosan megalapozott, jó úton halad.

Gerely József, az Egyházi Közlöny jubiláris számában ezt írja a Szent-István-Társulat működéséről: Mióta ez az intézményünk, amelynek koncepciója a lehető legideálisabb volt s az ma is, a megvalósítások terén rátért a rideg és okos számvetésre, rohamos és soha nem sejtett fejlődésnek indult. És mi fogja hasznát látni ennek a felvirágzásnak? Mi más, mint az az ideális koncepció, a

melyért az intézmény létesült s amelyet végeredményben mindig szolgál.

Valóban örülök ennek a megértő elismerésnek, amely mintha csak visszhangja volna az én nagy Mesterem és Vezérem, Prohászka Ottokár püspök egyik tanácsának: Földön járva, égbe nézzünk! A Szent-István-Társulat is mindig az égbe néz: az örök ideált szolgálja hitvédelmi füzetekben, népies irataiban, tankönyveiben, ifjúsági és szépirodalmi kiadványaiban. De az égbe nézve nem feleli el, hogy a földön kell járnia, nemes céljaira nagyon is anyagias eszközöket kell felhasználnia, melyeket bár mindig az igazságosság elvei alapján, de végre is üzleti alapon kell kezelnie.

Ezért alapította meg két részvénytársaságát (a nyomdát és a könyvkiadót), melyekhez újabban még egyet, a Rózsaféle műintézetet csatolt. E részvénytársaságok nyilvános, kereskedelmi ellenőrzés alatt állanak s azokban nagyon is számolni kell a kétszer kettő négy törvényeivel s évi beszámolóin nemcsak nagyhangú szövegeket, de mérlegeket is kell bemutatnia, melyekért az igazgatóság vagyoniilag is felelős. De a részvénytársasági működés,

TÁRCA.

A nép ereje.

(Elmondott a népszövetségi közgyűlésén Gyulafehérvárt, 1913. évi március hó 30-án délután.)

(Folytatás.)

A munka mellett lehet említeni a Blaumontag-ot is, a pihenő hétfőt. Valamikor erre is volt szükség. A céhrendszer idejében t. i. sok helyen túl nagy volt a szigorúság. Napkeltétől napnyugtáig, sőt tovább is dolgoztak. Vasár- és ünnepnapokon korán reggel a segédek rendbehozták a műhelyt, azután magukat. Későbbben ének- és zene próbára mentek; onnan testületileg az isteni tiszteletre, hol énekeltek és zenéltek, mint a kórusnak rendes tagjai. Az isteni tisztelet szentbeszéddel eltartott délig. Délután tanítás volt és különféle egyleti gyűlések. Ilyenformán pihenésre nem sok idő maradt. Az okosabb és bátrabb segédek gondolkodni kezdtek, hogy ezen bajon segíteni kellene. Legjobbnek találták azt a módot, hogy vasárnap este jó nagyot mulatnak, de azért hétfőn reggel pontosan munkába

állanak. Ha a műhelyben etalálnak aludni és nem tudnak dolgozni, ők arról nem tehetnek. Ők betegek. Egyik hétfőn egyik műhelyben történt eféle dolog, másik hétfőn a másik műhelyben. A mesterek nagy komolyan tanácskoztak ezen esetek fölött és kisütköztek, hogy járványos betegség keletkezett, melynek az a különös természete van, hogy éppen hétfő napon támadja meg a szegény segédet. És egyhangúlag beszüntették a hétfői munkát.

Most azonban a munkaidő rendezve lévén, megszűnt a blaumontag jogosultsága és előkelőbb műhelyekben szegénylik még említeni is, mivel az is idővel elfajult, és nemcsak sok kárt, de sok szegényt is hozott az iparos osztályra.

Minden téren nagy a haladás. De a haladással együtt jár a munka szükségese és nagy értéke. A munka fenntartója nemcsak az egyes embereknek, hanem a nemzeteknek is. Azért a munkát már a gyermekekkel meg kell kedveltetni. Rá kell őket szoktatni, jó korán a munkára, még pedig okosan, észrevétlenül. A gyermekeknél a játék tulajdonképpen munka. A gyermek nem tud hiába ülni, neki munka kell, időöltés kell, még pedig változatos.

Okos szülők játék színe alatt gyermekeiket munkára szoktatják. Ismertem egy úri családot, még pedig németet, hol a leányok kiskorukban játékból megtanultak sütni, főzni, varrni, a fiúk pedig mint diákok csupa játékból megtanultak egy-egy mesterséget. Szerencések is mind. A gyermekek rendesen olyanok, minőnek őket a szülők nevelik. A munkát már gyermekkorukban kell megszokni. Későbbben már nagyon nehéz. De hány családot ismerünk és látunk, hol éppen ellenkezőleg különösen a leányok nem szeretnek dolgozni; nem tudnak sem sütni, sem főzni, sem varrni. Kérdem most, ki meri az ilyen leányt feleségül venni a mai drága világban? Ha járatos a házi teendők végzésében egy nő: akkor jobb keze a férfinak és édes otthont készít számára; de ellenkező esetben a nő csak egy objektum, ki munkából fáradtan hazatérő férfit nem megörvendeztetni, hanem inkább febosszantja. Hogy egy férfi jó és munka szerető feleség mellett mire képes minden akadály és nehézség mellett is: világos példa városunkban Gollmann mester úr.

4. Takarékoság nélkül a legdúsabb kamara is hamar kiürül. Hiába dolgozunk, ha keservesen megszerzett filléreink

Oberbauer A. Utóda

Budapest, IV. Váci-utca 41.
A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebb egyházi szerek, ruhák, zászlók. stb. gyára. — Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

ha üzleti szagú is, merőben különbözik minden más kereskedelmi vállalattól. Míg más részvénytársaságok ugyanis a tiszta nyereséget korlátozás nélkül részvényeseik között osztják szét, s így sokszor egy részvényre 15—20 százalék, sőt magasabb osztalék is esik, addig a Szent-István-Társulat részvényei a részvényeseknek csak 5 százalékot hozhatnak, a többi haszon pedig visszazáll az anyatársulatra! Ez alapon részesült a Szent-István-Társulat részvényei kamatjövödelmén kívül a lefolyt évben 34 ezer korona részesedésben s mennél jobban sáfárkodnak alvállalatai, annál erősebbé, hatalmasabbakká fogják tenni édesanyjukat, a Szent-István-Társulatot.

De ez alvállalatok saját maguk hatáskörében is mennyi szociális és kulturális jót tudnak eszelekedni! Vegyük csak azt, hogy nyomdája több, mint 400 katolikus családot tart el, kiadó vállalata pedig 68-at. Két könyvkereskedése révén Budapesten és Szegeden ki tudja elégíteni a katolikus könyvvásárló közönség legmesszebbmenő igényeit. Évente átlag 80 ezer koronánál többet ad ki iróinak honorálására s a Rózsá-féle intézet átvétele révén még tágabb tere nyílt meg, hogy katolikus íróinkat a jövőben foglalkoztassa.

Az a közel négy millió korona, mit a Társulat s részvénytársaságai forgalmaznak, olyan vagyoni áradat, mely katolikus kézen át katolikus kezekbe jut s a Szent-István-Társulat ezen a révén elérhette már, hogy nemcsak kulturális, de szociális sebeket is tud gyógyítani.

Bár hosszú évek munkájába telt, de elmondhatjuk már, hogy a velünk szemben támasztott igények jóformán mindenikének megfizeltünk. Először jó és olcsó könyveket kívántak tőlünk, vannak po-

ket nem tudjuk megbecsülni és okosan beosztani. Sajnos olyanok vagyunk, különösen mi magyarok, mint a lyukas hordó, mit soha sem lehet megtölteni. Akármennyit keresünk, mindig szegények vagyunk és jajgatunk és sópánkodunk s várjuk, hogy a sült galamb repüljön a szájunkba. Ha őseinktől szép, nagy vagyont örököltünk, az is csakhamar eltűnik és ismét csak panaszkodunk, hogy nem lehet megélni. Ha azt mondja valaki, hogy hát kezdjen valami vállalkozásba, rögtön kész a felelet, hogy nincs tőke. És tapasztaljuk, hogy idegenből jönnek németek és mások tőke nélkül, sőt bugyelláris nélkül és néhány év múlva nálunk nemesak élhető emberek lesznek, hanem gazdagok is. Hogy lehet ez? Ugy, hogy azok takarékosak, mi pedig pazarok és meggondolatlanok vagyunk. A hiba tehát bennünk van. Ne várjuk a tőkét a mesevilágból, hanem szerezzük azt meg mi magunk. Káplán koromban havi tíz forint fizetésem volt, és majdnem minden hónapban hozzám jött kölcsönt kérni egy olyan úr, kinek hávi százötven forint fizetése volt, a mellékeseket nem számítva. Kértem, hogy ne csúfolkodjék velem; és ő komolyan azt mondotta, hogy fizetéséből nem tud kijönni. Ilyen fizetés mellett egy angol vagy német uriasan élne és még mellékesen milliomos lenne, mi pedig nem tudunk megélni.

(Folyt. köv.)

tom áru népies kiadványaink (számuk a Rózsá-féle vállalattal együtt több, mint másfélszer); kívántak azután katolikus tankönyveket: elláttuk azokkal nemesak a népisokolatát, de a polgári és középiskolákat is. Régen kísérte a katolikus nyomda gondolata: ime meglelt a Stephaneum! Azután katolikus könyvkereskedést óhajtottak: van már Budapesten és Szegeden is! Az irodalmi szükséglet hárminő vonalán is hangzott egy-egy óhaj, mi becsületes igyekezettel résen állottunk s igyekeztünk a legjobbat adni, amire csak erőink képesítettek.

Még csak egy tér van, amiben eddig nehéz kezdet ösvényén tapogatózunk: a katolikus kolportázs kérdése. Ha volt is készség bennünk, hiányzott a megfelelő anyag, amit évek nehéz fáradságával kellett összehalmoznunk. Az isteni Gondviselés ebben is segítségünkre jött, kezünkbe adta eddig leghatalmasabb versenytársunkat, a Rózsá-féle vagy még ismeretebb néven a Bucsánszky-féle naptárakat és ponyvairóhadalmat.

Most ez is a miénk s ha miénk a katolikus közönség további jóindulata s a vezető elemek megbecsülhetetlen támogatása, Isten segítségével ezen a téren is eredményt fogunk elérni.

A katolikus kolportázs lesz tehát legközelebbi programunk, de ezt sem tudjuk egyedül, csakis régi jóakaróink segítségével megvalósítani!

Az erd. róm. kath. státus tanár-egyesületének közgyűlése.

— Saját tudósítónktól. —

Mint a múlt számban rövidesen jeleztük, az erdélyi római katolikus státus tanárai egyesülete e hó 13-án Brassóban tartotta meg XVII. rendes közgyűlését a tagok nagy érdeklődése mellett. A státust a közgyűlésen dr. F e j é r Gerő th. kanonok, előadó képviselte. Közgyűlés előtt a résztvevők szentmisét hallgattak.

Z l a m á l Ágoston elnök megnyitó beszédében tanulságos visszajelentést vetvén az egyesület husz éves multjára, br. Eötvös Józsefnek az oktatás- és nevelésügy fejlesztése érdekében tett intézkedéseit ismertette kegyeletes megemlékezéséppen száz éves születése évfordulója alkalmából. Bejárási a közgyűlés nevében üdvözlő a státus képviselőjét, aki beszédében a tanárok figyelmébe ajánlja, hogy a vallásos, hazafias magyar nevelés érdekében a jövőben is teljes lélekkel munkálkodjanak. Erre Biró Lajos indítványára a közgyűlés üdvözlő gróf M a j l á t h G. Károly erdélyi püspököt, Embery Árpád indítványára pedig báró Eötvös Lórándot, mint a nagynevű báró Eötvös József fiát és Pál Istvánt, a státus volt előadóját, akit a közgyűlés a választmány indítványára érdemei elismeréséppen örökös dísztaggá választ. Ágoston Lajos a Katolikus Tanár Egyesület képviselőtében üdvözlő a közgyűlés tagjait.

A titkári jelentés tudomásul vétele után az indítványok letárgyalására tértek át.

Zsögön Zoltán tanítóképzői tanár az elemi és középiskola közt létesítendő kapcsolatról tesz indítványt s ajánlja: mondja ki az értekezlet, hogy az erdélyi

r. k. Státus tanár egyesülete belép a tanítóegyesületbe.

Az indítványt elfogadták.

Második helyen Ujsághy József brassói tanár okolta meg indítványát az ifjúsági tornakörökről, melyet kevés hozzájárulással a közgyűlés elfogadott.

Majd Szilveszter Ferenc tette meg indítványát: mondja ki a kongresszus, milyen állást foglal abban a kérdésben, hogy minden tanár s igazgató 30 éves szolgálata után menjen-e kötelezőleg nyugdíjba, vagy térjen e kérdés felett napirendre? Az indítvány erősebb vitát provokált, melynek következményeképpen Holló Károly kolozsvári tanár indítványát módosításával kimondta a közgyűlés, hogy 30 éves szolgálat után így a tanároknak, mint az igazgatóknak csak akkor legyen kötelező a nyugdíjba lépés, ha elérte azt a fizetési fokozatot, melyet a tanár 30 éves szolgálata után elérhet.

Meleg együttérzéssel tette magáévá a közgyűlés Szemlér Ferenc székelgyudvarhelyi tanár indítványát, mely a következő volt:

Az ifjúsági Mária kongregációk mindenkor és mindenütt a vallásos és hazafias érzés istápolói, a munka és emberszeretet fejlesztői s embergyűlölet, törpe felekezetieskedést soha bennük nem tanítottak. Példa erre az erdélyi Státus gimnáziumainak kongregációi. — Minthogy azonban a gyűlölet és tudatlanság a felekezeti béke s hazafias érzés védelmének álarcaiban nap-nap után vakmerőbben támad: az erdélyi róm. kath. Státus középiskoláinak tanártestülete a XVII. rendes közgyűlésére összegyűlvén, igazának tudatában az alaptalan támadások ellen ünnepelesen tiltakozzék s egyúttal a keresztény magyar ifjúság egészséges fejlődése érdekében a Mária kongregációk részére kérje ki a magas kormány hathatós segítségét s az elfogulatlan magyar társadalom lelkes pártfogását.

Szélyes Dénes brassói tanár indítványa arra irányul, hogy a főtanhatóság keressék fel, hogy a gimnáziumi direktorokat állásuknál fogva hívják meg a Státus gyűlésre.

A közgyűlés egyhangulag elfogadta.

Miess Olivér marosvásárhelyi tanár indítványát a házberendezésére azzal a módosítással fogadják el, hogy a főtanhatóság sürgős intézkedését kérjék.

Embery Árpád indítványa arra vonatkozott, hogy a Státus tanárainak gyermekei tandíjmentességben részesüljenek. Elfogadták.

Bordeaux Árpád brassói tanár a családi pótlék rendezésére nézve tesz indítványt, mit a közgyűlés elfogad, míg ugyancsak egyhangulag teszi a közgyűlés magáévá Balogh József hittanár indítványát a papi törvény egyik a paptanároknak nézve sérelmes pontjának megváltoztatása tárgyában.

Az indítványok végezetül Holló Károly kolozsvári tanár jelentette be indítványát, hogy a közgyűlés tiltakozzék azon kísérlet ellen, hogy a Státus tanárait nézve is a 35 éves szolgálat hozassék be, mit a közgyűlés egyhangulag elfogad.

Az indítványok letárgyalása után Bujáki Domokos gyulafehérvári tanár tartotta előadását a latin nyelv eredményesebb tanításáról, melynek végén kü-

lönösen ajánlja a latin szemináriumok bevezetését.

Dr. Szilveszter Ferenc „Szociológiai oktatás középiskoláinkban” címen értekezett s ajánlotta, hogy az ifjúságban már korán kell a szociális érzéket fejleszteni.

Bíró Lajos kézdivásárhelyi tanár „az önképzőkör reformjáról” tartott tanulságos felolvasást.

Ágner Béla csiksomlyói tanár „Foerster pedagógiáját” ismertette.

Embery Árpád kézdivásárhelyi tanár a fegyelmi eljárás egységes tervezetét mutatta be.

Reithofer Jenő a rendkívüli tárgyak tanításának szabályzatáról olvasott fel.

Dr. Péter János kézdivásárhelyi igazgató pedig a nagyszabeni tankerület IV. igazgatói értekezletének jegyzőkönyvét ismertette.

A felolvasások s az ezek kapcsán támadt megbeszélések, az elnök Majláth püspök sürgönyvonalát olvasta fel, mely a következő:

Tanáregyesületünk közgyűlését szívósból üdvözlöm és tanácskozásuk eredményességeért imádkozom

Majláth püspök.

A tárgysorozat azzal véget ért, az elnök köszönetet mond a brassói tantesületnek a magyaros szíves vendégszeretetért, dr. Fejér Gerő előadónak a megjelenésért s ezzel a közgyűlést bezáró társas ebédre jött össze ezután a kongresszus az Iparegylet nagytermében, melyen megjelent gróf Mikes Zsigmond, Brassó vármegye főispánja is.

„Legyen hát kath. irodalom“.

— Válaszul Jánossy Bélának. —

A „Közmuvelődés” május 10-iki számában föntírt címen megjelent cikkre válaszunk ez:

1. Az „Élet” most nem III-ik, hanem V-ik évfolyamában van, amit tudni könyvnyű, mert minden száman rajta áll és tudni fontos, mert az időszaki irodalomban egy-két év is jelentős hullámzásoknak lehet időszaka, amint hogy ez utolsó években volt is.

2. Olyan munkatársa az Élet-nek, aki „a kath. egyetemesség szempontjából ép oly vadidegen, mint a legsötétebb Afrikából idevetődött szerencsén” — nincs.

3. Az a munkatársa az Élet-nek, akit a cikk leginkább bélyegez ilyennek — Kosztolányi Dezső — aki méltán is számmítatik az egész mai írónemzedék legelső tollforgatói közé, ott volt az Élet legelső munkatársai között akkor is, midőn a cikkíró még „szívesen vette kezébe a lapot és büszke volt rá, mint a kath. irodalom legilletékesebb kifejezőjére”. És nem tudunk azokkal a helyzetkatholikusokkal sem összeegyezni, akik a katolikus meggyőződéssel egy-egy jó állás révén ismerkedtek meg, s attól kezdve éhenhalást követelnek — másoktól. Nem. — Mi nagyon sajnáljuk, hogy bravuros tolu katolikus írók kénytelenek más

helyekre is dolgozni (nem világnézet, hanem tisztán belletrisztikai munkát végezve), de ezen nem lehet azzal segíteni, hogy még ezt a kevés foglalkoztatási alkalmat is megvonjuk tőlük a tehetségtelemek kedvéért.

4. Hogy az Életben a kath. irodalmat nem a magyar kath. írókkal, hanem egyenesen azok mellőzésére csinálják — ez oly nyomorult inszinnuáció, mely csak a legsötétebb forrásokból szedheti motívumait.

5. Minden kath. író, aki írni tud és a k a r, örömmel karol föl az Élet. Most is itt vannak mellette azok, akik tudnak és a k a r n a k írni. Hálás a szerkesztőség, ha érvényesítésre méltó tehetségre hívják föl figyelmét.

6. Nem az a legszebb hitvallás, amely azt vallja és hiszi, hogy a kath. szépirodalmat meg lehet ölni! A kath. szépirodalom fejlődésének általában, az Életnek, mint ezen irodalom organumának különösebben is hihetetlenül fárasztó, idegsorvasztó küzdelmei vannak. Erről senki sem tudhat, csak aki itt áll a küzdelmek centrumában. Ilyen küzdőt megölni hogyne lehetne? Nem is kell hozzá lovagi fegyver, hanem csak a gyanúsítás csúf nyálkája, melyet a legszentebb buzgóság és a testvéri részvét érületeivel odacsúsztatunk a küzdőnek lábai alá. Mikor aztán megcsúszik és lecsuklik, a próféta dicsősége is kijár majd a csúsztatónak, hiszen ő volt az, aki mindezt előre látta. Hogy az ilyen prófétáknak éppen Erdélyben kell teremniök!

7. Minthogy több szót erre az ügyre vesztegetni rá nem érünk, cikkírónak válaszára nem fogunk reflektálni még akkor sem, ha azt írja, hogy az édes apánkat öltük meg. Ezeket is barátaink és olvasóink miatt kellett megírunk.

Az ÉLET Szerkesztősége.

Megjelent az utasítások

a Gyulafehérvárt 1913. július 7—10. tartandó egyházmegyei zsinaton résztvevők számára.

A zsinaton kötelesek megjelenni:

a) a székeskáptalan valamennyi valószínű és címzetes kanonokjai;

b) A ténylegesen működő főesperesek;

c) az esperesi kerületek jegyzői és tanfelügyelői;

d) a lelkészkezdő papság kiküldött képviselői; (l. 1913. évi I. sz. körlevél.)

e) a Gyulafehérvárt működő egész papság;

f) a püspöki főgimnáziumok hittanárjai, valamint igazgatói. Utóbbiak csak az esetben, ha felszentelt papok. Világi igazgatók által vezetett gimnáziumok részéről a legidősebb paptanárnak küldendő ki;

g) azon szerzetesek, kik püspöki ki nevezés alapján lelkészkednek valamely egyházközségben, vagyis plebánosi minőségben működnek.

Mindezekre nézve szigorúan kötelező a zsinaton való megjelenés. Aki fontos okokból meg nem jelenhetik, köteles ezen okokat június 7-ig a püspöki hivatalnál írásban feltárni.

Senki maga helyett megbízottat a zsinatra nem küldhet.

3. A felsoroltakon kívül bármely felszentelt és az egyházmegye területén működő pap résztvehet a zsinaton, de ezen szándékát legkésőbb június 7-ig írásban jelentse be a püspöki hivatalnál. Ha nincsen szándéka megjelenni, nem kell elmaradását igazolnia.

A zsinati tagok lakásáról a lakásrendező bizottság gondoskodik. Magánháznál csak nagy szükség esetén lesz elhelyezés. Azon ft. urak, kik ismerőseiknél lelnék vendégszerető elszállásolásra, jelentsék be azt a bizottság elnökénél. (Ft. Héjj a Kálmán, egyházm. pénztáros úrnál.) E bejelentésnek, melyben kijelentik, hogy a bizottság írádozására nem reflektálnak, legkésőbb június 15-ig meg kell történnie. Élelmezésről szintén gondoskodva lesz.

Nagyon ajánlatos karinget és bírtumot magunkkal hozni. A liturgikus nyilvános gyűléseken ugyanis mindenkinek karingben és bírtummal kell résztvennie. (A dignitáriusok teljes egyházi díszben jelennek meg.)

Jelen „Utmutatót” is szükséges magunknál hordanunk; nemcsak a benne foglalt napirend, hanem az elvégzendő imák miatt is.

A székesegyház restaurálása miatt kevés oltár állván rendelkezésünkre, csak azok misézhetnek, akiket erre különös okok kényszerítenek.

A többiek az ünnepélyes szentmisék alatt közös szentáldozást végeznek. Július 6-tól, vasárnaptól, csütörtökig bezárólag minden szentmisében az oratio 1. de Spiritu Sancto. 2. Pro Episcopo. 3. Pro concordia in congregatione servanda végzendők mint imperáták.

A zsinat alatt több szentbeszéd is lesz. Aki ennél fogva zsinaton résztvesz, eleget tett az idei lelkigyakorlati követelményeknek. (Máshol az idén nem lesz. Szerk.)

Nagyon ajánlatos már hétfőn délután megérkezni. Noha a zsinat ünnepélyes megnyitása csak kedden reggel lesz, mégis szükséges a hétfői megjelenés, mert ez időben lesz az első, bevezető szentbeszéd, mely a zsinattal egybekötött lelkigyakorlatok jó elvégzéséhez feltétlenül szükséges.

A zsinat teljes sikerét a hívők imája is nagyon előmozdítja. Ez okból a következőket rendelem el:

A plebánia és általában a nyilvános templomokban vasárnap, július 6-án a nép figyelme a szentbeszéd alkalmával felhívandó a zsinatra. Röviden megmagyarázandó annak célja, a népre nézve remélhető üdvös hatása. Délután el kell végezni a kitett Oltáriszentség előtt a dicsőséges rózsafüzért és a Mindenszentek letenyéjén. Az esti Urangyala után 5 percet át szólnak az összes harangok.

A népnek azonkívül kihirdetendők mindazon intézkedések, melyek a lelkipásztoroknak eltávozásra folytán szükségessé váltak. Különösen gondoskodni kell a betegek ellátásáról és a keresztség szentségének kiszolgáltatásáról.

(Folyt. köv.)

Eucharisztikus kongresszus volt Kézdivásárhelyt május 17-én a kerületi papság meleg részvételével. A gyűlésen szerkesztőnk elnökölt. A gyűlés jegyzőkönyvét jövőre hozzuk.

H I R E K.

Új vágásokon, új utak felé...

Irta: Zagyva Mariska.

Most, mikor szemünket a tavasz tökéletes gazdag pompája gyönyörködteti, ezer és millió hangok, színek, illatok, szépségek csudás skálája rezeg át meg át lelkünkön. Valamennyiünk lelkén! Az már nem lényeges, ki érti, ki tudja közülünk e finom lélekfrissítő hullámok gyöngyszemeit tiszta érzések, vagy meleg szavak arany keretébe illeszteni. — Ilyenkor közel a földhöz az Ég! Hisz titkok muzsikája zeng felénk a mezők virághímese pásztjáról is! Most orgona, jázmin, bazsarózsa illatszárnyakon szállhat a lélek föfelé. Mily könnyű ez most! A föld kitérta minden kincsét s ábrás párák finom fátyolában küldi Ég felé.

Halk lépések üteme zsong felém valahonnét messziről. Mind közelebb jön. Már itt van mellettem. Délceg, ruganyos, patogó, friss, fiatal lépések. — A hajnali csendben nekem csupa zene.

Mindegyiket külön is élvezem. Máskor zavar, most nem! — S aztán jönnek sorba, szaporán, nem tudom honnét, csak azt, hogy hova. Óreg diák, nagy diák, kicsi diák, lurkó. De mennyi! — Aztán megyünk. Én is! Hajnali csendben, templomi csendbe; hang nélkül, szó nélkül, csukott ajakkal, a korai felkeléstől kipirult arccal. Csupa harmonia. Csend kívül, csend belül. Ilyenkor hallgat a lélek és szól az Ur! — ezekért a szépséges reggelekért is érdemes várni a tavaszt. — S én ezeket várom a legjobban. — A szentély tömve; zúg az orgona, csendül az ének s már nem hallik többé az orgon. Csak száz és száz fiatal torok, édes, zengő, diadalmos dala: — „Oh mennyei szeregek velünk egyesüljétek!”

A napokban olvastam, hogy valahol a diákság gyöngye, virága, aranya, tehát a nagyok, az érettek búcsúra készülnek.

Nem a fehér asztalok telt poharú, könnyű tréfák, cigánymuzsikás, eszadskedvre hangoló, hajnalba kinyuló mámorba szédülő, lélekperzselő dinom-dánomára! — Nem! Régi sablon, elnyűtt, elkopott, kiélt; sutba vele! — Igy. Az ő lelkeikkel tavasz hajnali csendben beszélt az Ur, a mindeneget megújító átfórmáló.

S ezek a fiatal emberek; férfiak erejére valló erős akarattal, hősi gesztussal hártják el maguktól a borgözös muzsikás diákbúcsút. — Kicsi csapat, fehér csapat siet a híres Mária kegyhely felé. Mind szépek, mind ifjak, mind hősök. Lovagok, érettek, zsengek, harmatos daliák, merészek, bátrak, új vágásokon, új utakra térők. Most még csak Ők egy gimnázium érett kis csapata; de nemsokára nyomukba lép ezer és ezer diadalmos tömege a friss, fiatal, tüzes lelkeknek, diákbúcsúra a tisztaságos lelkek Királynő Asszonyához, Máriához: S akkor többé ne féltsük ifjainkat kora hervadástól! — Szépséges idő, — siess — jöjj el!

Püspök urunk szombaton a déli vonattal érkezett Kolozsvárra; délután

meggyöntatta a főgimnázium ifjúságát, különösen a VIII. osztályú tanulókat, akik másnap testületileg a szent áldozáshoz járultak. Vasárnap reggel a szentmise után dr. Hirschler preláts-kanonok lelkesítő beszédje után intelmet intézett a bérmandókhoz és 332-öt részesített a szentlélek kegyelmébe. Délután 6 órakor a májusi ájtatossággal kapcsolatosan szentbeszédet intézett a kolozsvári hívekhez s 9 óráig gyónatott. Hétfőn reggel 7 órakor a javító-intézetben bérált és ismételten szólott az ifjúsághoz, mely az intézet gondos vezetői és Balázs Ferenc lelkivezetése alatt örvedesesen halad az erkölcsös és nemes élet útján. Onnét az állami tanítóképző intézetbe ment, hogy elnököljön a IV. éves növendékek hittani vizsgálatán. Megelégedését fejezte ki Sarudy Ottó igazgatónak és Balázs Ferenc főesperes hitoktatónak az ifjúság tudása és magatartása felett. Az igazgató szép szavakkal köszönte meg a püspöknek, hogy az iskolai éven át havonta meggyöntatta és megáldoztatta az intézet kath. növendékeit. Azután elnökölt az igazgatótanács által kiküldött bizottság ülésén, melyen Jósika Samu báró, gróf Lázár István, Fejér Gerő dr., Farkas Lajos dr., Menyhárt Gáspár dr., Tamási Áron nagyprépost, Bíró Balázs dr., Kovács Lajos preláts és Jánosy dr. tükár vettek részt, hogy a Státus vagyoni ügyeinek rendezését célzó alelnöki és előadói javaslatokat beható tárgyalás alá vegyék. Az értekezlet délután és másnap délelőtt folytatta tárgyalásait. Kedden reggel 7 órakor ismét megtelt a nagy templom: többnyire ifjúsággal és szülőikkel, akik a szentáldozáshoz járultak és a püspöki misén jelenvoltak. Ez alkalommal is még többen vették fel a bérálás szentségét. A délelőttöt a klinikán töltötte a püspök, hogy a betegeket meglátogassa s a bérálás szentségébe részesítse. A fennmaradó időben látogatókat fogadott és tett. Délután az igazgatótanács rendes havi ülésén elnökölt és a káptalan tagjainak kíséretében az esti vonattal székhelyére visszafazott.

Adomány. Magyar Lajos Nagyenydről az algyógyfürdői kápolnára 5 koronát adományozott.

Békenap és alkoholelleses előadás Kézdivásárhelyen. A kézdivásárhelyi róm. kath. főgimnázium május 18-án az utolsó órában tartotta a békenapot, melyet öszszekötött az alkohol elleni küzdelemmel. Szabó György gyergyószentmiklósi esperes-plebánus, aki a népmiszsió alkalmával Kézdivásárhelyt időzött, sikerült megnyerni előadónak. A békét a keresztény felfogás értelmében fejtegette, beszédét élénkítette a balkáni háborúra tett észrevételekkel. Majd áttért az alkohol elleni küzdelemre. Itt gazdag tudással és tapasztalatokkal fejtegette az alkohol rombolását az emberi szervezetben és káros következményeit meg az utódok életére is. Majd felhívta az ifjúságot alkoholelleses egyesület megalakítására. Végül az Alkoholelleses Szövetség nyomtatványából juttatott az ifjúságnak kellő számú példányt. Az értékes gyakorlatias előadással Szabó György úr hálaára kötelezte az ifjúságot és tanárikart.

Népmiszsió. Kézdivásárhelyt a minorita rendház a hívek részére népmisz-

ziót rendezett. A Misszió-Egyesület ezen alkalomra Szabó György gyergyószentmiklósi esperes-plebánus és Szentiványi Károly rátóti prépostot nyerte meg miszsiós atyáknak. A hívek nagy buzgalommal és kivált esténként nagy számmal jártak el a nagyhírű miszsiós atyák hallgatására, akik között az értelmiség férfi tagjaiból is több egyént lehetett láni. A hitbuzgalmi tevékenykedés Szentháromság vasárnapján ért véget, amikor Szentiványi Károly a szentbeszéd sub infula tartott mise után a régi miszsió-kereszt-nél a szokásos imádságokat elvégezte és az emléktárgyakat megáldotta.

Az új gyulafehérvári közjegyző. Téry Ödön gyulafehérvári közjegyzőt, az ottani munkapárt elnökét, miután munkapárti s üzleti tevékenysége számára kiscinek bizonyult az erdélyi város, gróf Tisza István hathatós közbenjárására kinevezték Sopronba. Helyét dr. Király Géza segésvári gyakorló ügyvéddel töltötte be Balogh Jenő igazságügyminiszter. Hogy mennyi érdemes, s jogosan kinevezésre váró közjegyzőhelyettes reményeit tette semmivé ez a két kinevezés arról ne beszéljünk. Király fiskálist azért kellett kinevezni, mert — no, mert veje Issekutz mungó-honatyának s ez eleget megmagyaráz. (Pesti Hirlap május 21.)

Urnapija. Az időjárás nem kedvezett, s így a Legszenzibbet nem hordozhatták körül az úton felállított oltárokon. Annál nagyobb fényel az Oltáriszentség diadalünnepéhez. Méltóan folytak le a katedrálisban a szertartások. A szentmisét a Kegyelmes Püspök úr celebrálta fényes segédlettel. Evangélium után Zomorá preláts ment fel a szószékre, hogy lendületes és ünnepélyes hangú szent beszédben szóljon a hívekhez az Oltáriszentségről, Jézus a diadalmos napjáról, arról a szeretetről, ami a világ végéig közöttünk tartja. Az énekszámok egy részét a papnövendékek férfikara, jelentősebb részét azonban a fehérvári közönség előtt már jól ismert P. Felician által dirigált vegyeskar adta elő. Valahányszor halljuk a P. Felician által betanított énekszámokat, lehetetlen újból és újból nem csodálkoznunk a művészi tökéletességet elért gyönyörű énekek felett, amelyekben a szövegnek megfelelően épen úgy érvényesülnek az erő, az újjongás, az öröm felhangzó hatalmas akkordja, mint az imádság és kérés lágy, sóhajtaszerű kifejezése. A hallottak után nagy várakozással nézünk a június 8-án tartandó Konstantin ünnepély elé. A délutáni ünnepélyes vesperást is Püspök urunk tartotta. Ha egész nap esett is az eső, a székesegyház mégis egészen megtelt hívő közönséggel. Feltűnő, lélekemelő hatással voltak a kis szeminarium virágos ablakai és szép virágüzerei.

Madarak és fák napja. Folyó hó 20-án tartották meg egy sikerült kirándulás keretében a helyi elemi iskolák a madarak és fák napját. Wéger segédlelkész Szentpétery, Kézdy és Maeszkassy tanítók vezetésével délelőtt kivonultak a platóra, a puskaporos mellett, sőt a fáradhatlan gyermekserog a Tolvajkútig is elment. Ott megébédelték: belsőleg „megnyugodva” visszatértek a platóra, ahol társasjátékokat játszottak, többek közt versenyfutást is rendeztek, kötelet húztak, ugrottak.

Szóval kedélyes vidámságban telt el a délután s a vidámságban, a leleményességben a vezetők adták a jó példát. Lent, a puskaporosnál pedig parázs kis ünnepeket rendeztek. Volt ének, szavalás, közben Wéger segédlelkész tartott a kis csemetékhez beszédet a madarak és fák hasznáról, a nap jelentőségéről, s a gyerekek a beszéd hatása alatt készségesen megígérték, hogy hűs árnyat és gyümölcsöt adó fákat, s a dalos, hasznos madarakat nem bántják. Hazajövet szép énekkel üdvözölték a kis kirándulók a Kegyetmes Urat s innen örvendve a jól sikerült napnak s a Püspök Urnál kapott almáknak — hazavonultak.

Egy régi kegykép szállítása Balázsfalváról. Egy 250 éves régi kegyképet visz egy sok hívőből álló processio Balázsfalváról Hátszegre, a régi helyére. Ugyanis Hátszeg mellett levő kis faluban volt ezelőtt 250 évvel egy Mária kegykép. A templom rombadőlt, s a képet megmentve Balázsfalvára vitték. Most pedig a templomot ismét felépítették s Frenüti püspök most visszavitte a képet. Ő maga személyesen vezette a körmenetet. Fél 10 órakor indultak el Balázsfalváról s este fél 10-kor érkezett Gyulafehérvárra harangzúgás közben. Itt fogadta a hívek élén a gör. kath. papság. A képet a templomba vitték a vivő gör. kath. kispapok, ájtatosság volt, a püspök áldást osztott, s másnap kora reggel indultak tovább a fázatos útra a vallásos s kegytárgyakért lelkesülő nép Frenüti dr. püspök és a gör. kath. papság vezetésével, hogy visszavigyék a képet oda, ahonnan századokkal ezelőtt elhozták.

Jótekonyság. Helybeli főgimnáziumunkban két tanulónak tanévvégi jutalmazására eddigi jó szokása szerint 20 koronát adományozott Marosváradjai Glüeck Adolf nagybirtokos és gyáros, aki annak hálás emlékezetéül, hogy mind a két fia ebben az intézetben nyerte középiskolai kiképzését, jutalomdíj alapítványt is fog letenni főgimnáziumunkhoz.

Érettségi vizsgálatok. Az iskolai év végén diákok és szülők érdeklődésének központjában vannak az érettségi vizsgálatok. Helyi főgimnáziumunkban az újabb püspöki rendelet értelmében megtartandó vallástani érettségi vizsgálat Zomorai Dániel, kanonok-prelátus, püspöki biztos emlékeztető alatt folytak le igen jó eredménnyel. Az elnök lelkes záróbeszédében üdvös tanácsokkal látta el a tanuló ijjakat a jövőendő életre s további tanulmányaikra. Az érettségi írásbeli vizsgálatok május hó 16., 17. és 19. napjain voltak. A szóbeli vizsgálat pedig június hó 5., 6. és 7. napjain lesz. A szóbeli érettségi vizsgálaton elnökölni fog a vallás- és közoktatásügyi miniszterium megbízásából: Szekeres Kálmán dr., budapesti II. ker. állami főreáliskolai igazgató, az erdélyi róm. kath. Státus képviselője lesz: Kórodý Péter dr., székesgyházi kanonok, igazgatótanácsos.

Tanulmányi kirándulások. Az ismeretszerzésnek egyik gazdag forrása a személyes tapasztalat, amelyet tanulmányi kirándulások rendezésével lehet bőségesen felhasználni. Helyi főgimnáziumunk is igyekszik mindinkább felkarolni a tanulások és tanításnak ezen módját. Ta-

nuló ifjúságunk osztályonként tanulmányozta a Baththány-gyűjteményt, a várat, a régészeti múzeumot, a környéknek földrajzi és természetrajzi viszonyait. Egy alkalommal 152 tanuló gyalog kirándult Maroszentimrére, ahol Imre Lajos tanár helyszínelte Hunyadi Jánosnak törökverő csatáját, Léstyán József pedig megmagyarázta az ezen csata emlékére Hunyaditól restaurált régi Árpádok-korabeli templomot, aztán a kirándulók erős túrista menetben a Bilak hegyen át Borbándot érintve visszaértek: ezen egy délután 32 kilométernyi utat jártak meg. Az igazgatói szünetnapon az egész tanuló ifjúság kirándult a város felett emelkedő Mamut-hegyre, ahol az egész napot a természet szabad ölében tanulva és vígádvá töltötték el. A nagyobb tanulmányi kirándulást a Magas-Tátrá-ba rendezik június hó 5—8. napjain Bujáki Domokos tanárnak, az ifj. Vándoregyesület elnökének vezetésével. Eddig 22 tanuló jelentkezett, a részvételi díj 50 korona. — Napsugár, friss levegő, változatosság kell a mi ifjúságunknak, és örömmel konstatáljuk, hogy intézetünk ezen szükséges követelményeknek kellőképp méltányolja.

Zarándoklás Rómába. Az Országos Katolikus Szövetség Lourdesba rendezett országos zarándoklásának résztvevői közül sokan Rómán át tértek haza, hogy ott legyenek Nagy Konstantin ünnepélyeken a magyar katolikusok képviselőiben. Ezt a csoportot Nemes Antal dr. püspök vezette, akivel együtt 10-en érkeztek Rómába. Pünkösdi vasárnapján a püspök a magyarok részére szentmisét mondott, mely után valamennyien résztvettek ama ünnepélyes nagymisén, amit a pápai delegátus mondott megemlékezésül ama diadalnak, amelyet Konstantin császár a pogányság felett kivívott s emlékére annak az ediktumnak, amelyvel Konstantin a keresztény vallás szabad gyakorlatát megengedte. Este a városban fényes kivilágítás volt s mindenfelé örömtüzek égtek, melyek közül a legszebb látványt a kivilágított kolosseum mutatta.

Halálózás. Alólirottak a saját és a nagyszámú rokonság nevében mélyen megszorodott szívvel tudatják, hogy a szerető hű férj, jó rokon s barát Fogarasi János nyugalmazott zenetanár, székesgyházi karnagy folyó 1913. évi május hava 19-én éjjel, életének 75-ik és boldog házasságának 51-ik életévében hosszas szenvedés és a halotti szentség ájtatos felvétele után visszaadta halhatatlan lelkét teremtőjének.

Hűlt tetemeit folyó év május hava 21-én délután 4 órakor vitték várbeli lakásáról megtartott gyászi tisztelet után a róm. kath. sírkertbe örök nyugalomra.

Halhatatlan lelkéért a szentmiseáldozat f. 1913. év május 23-án d. e. 8 órakor a várbeli székesgyházban mutatták be. Gyulafehérvár, 1913. év május hó 20-án. Özv. Fogarasi Jánosné szül. Kabdebó Veronika neje. Fogarascher Samu, Fogarascher Károly testvérei.

A temetésen az egész város intelligenciája megjelent, ott volt a gimn. ifjúsága, a papnövendékek — megjelent maga a főpásztor is káptalanával. Jó embert, hívő lelket, őszinte barátot veszítettünk benne. Nyugodjék békében!

Pályázat internátusba való felvételre. A Dmke. makói diákonthonába az 1913—14. iskolai évre 160 gimnáziumi, esetleg elemi iskolai tanuló vétetik fel. Az ellátási díj havi 40, beiratási-, orvosi-, bútorhasználati díj évi 40 korona. A felvételt kérő bélyegtelen folyamodványok iskolai, születési és I. osztályú tanulóknál újraoltási bizonyítvánnyal felszerelve 1913. év július 10. napjáig adandók be a Dmke. makói diákonthonának felügyelő bizottságánál. — Részletes prospektussal kívánatra készséggel szolgál a diákonthon igazgatósága Makón.

Háziállataink csontlágylása. Falka számra hullottak el mult évben a malacok csontgyulladásban. Ez a betegség, a mely úgy jön létre, hogy a takarmány felhasznált növényekben nem lévén elegendő foszforsavas méz, az állati szervezet előszedi a csontokban már lerakodott foszforsavas meszet, hogy azt táplálkozására felhasználja és így a csontok el-lágyulnak, megbetegednek. Védekeznek úgy, hogy az iszapolt krétát, vagy mesterséges foszforsavas meszet etetnek velük, de ez nem pótolhatja a takarmányokból esetleg hiányzó foszforsavas meszet, ellenben a takarmányban levő foszforsavas méz sokkalta könnyebben emészthető. Eppen ezért újabb időben igen nagy súlyt helyeznek arra, hogy a rétek és legelők fitterméseinek foszforsav és méz tartalmát műtrágyákkal emeljék, mert azt tapasztalták, hogy a foszforsavas mézben gazdag talajon olyan takarmány terem, amelynek foszforsav és méz tartalma nagy. Ezirányban Németországban végzett kísérletek bizonyítják, hogy a szuperfoszfáttal megtrágyázott rétről lekerülő szénában 60—80 százalékkal emelkedett annak foszforsavas méz-tartalma. A rétek műtrágyázása tehát nem csupán a széna mennyiségét fokozza, hanem minőségére is rendkívül kedvező befolyással van, mert az ilyen rétekről nyert széna ásványi anyagokban gazdagabb lesz, az abból táplálkozó állatok egészségesebbek, gyorsabban fejlődnek. Arról persze nem is beszélünk, hogy a takarmányból a műtrágyázás következtében bőven terem s nem kell az állatokat koplaltatni.

A budapesti Állatkertnek hat elefántja van. Sehol más állatkertben ennyi nagy állatot együtt látni nem lehet. Ezek közül az egyik a hírdett óriás, a „Sziám”, a mely időnkint dühöngeni szokott; A „Kuba” az általánosan kedvelt lovagló elefánt, amelynek hátán korsétára lehet indulni az Állatkertben; a harmadik nagy elefánt a „Bébi” szintén szolid és cirkszmutatványokkal mulattatja a néző közönséget; a félig kinőtt, most 7 éves „Traján” szintén lovaglásra van betanítva; ez azonban csak gyermekeket hord körül a nyérgén. Az ötödik, a hat éves „Fatuma” még iskolába jár, kicsit nehezen tanul és nem szereti, ha a nyergét a hátára teszik. Legérdekesebb a három-

éves „Nelli”. Ezt az Állatkert ajándékba kapta, mert beteg volt; reuma kínozta, állni se tudott a lábán, dagadt volt minden térd csuklója. Az elmúlt télen hideg istállóban tartotta régi tulajdonosa a cirksuzban és csúzt kapott. Az állatkert igazgatója rendszeres gyógykezelést rendelt neki. A fővárosi Artézi-fürdőtől naponta vizet hozatott és fűrésztötte, Jencics-féle filujddal dörzsöltette, azután bepólyáztatta, hogy izzadjon. Nehéz sor volt ez a kúra, sokszor trombitálva panaszkodott és szomorkodott is érte a szegény tehetetlen kis elefánt. Azonban használt a gyógyítás. Két hét múlva már Nelli kisasszony vígan fürdött és alig akart kijönni a vízből. Ez a kis elefánt, ha teljesen felépült, könyvtáros lesz az állatkertben. Kis szekert fog körül húzni a délelőtti órákban az állatkertben és ezen szép könyvek lesznek, amiket kölcsön vehet mindenki, aki ott olvasni akar. Ez a mozgó könyvtár természetesen kellő ellenőrzése alatt fog állni, nehogy valami buzgó olvasó elemelhessen egy pár könyvet az Állatkertből.

Az Állatkerti-tó. A budapesti állatkert egyik legszebb részlete a tó környéke. A madárház, a pálmaház, az akvárium és a kis sziklahegy fogják körül, mely utóbbról meleg időben állandóan vízesszökők alá. A tavon sok szép vízimadár látható s ezek között legfeltűnőbb a rózsaszínű flamingók csoportja. Igen szép az akvárium és a pálmaház belseje, ahol egyrészt eleven tengeri és édesvízi állatokat, másrészt gyönyörű forróvidéki növényeket lehet látni.

29.000 látogató. A budapesti Állatkert mint az elmúlt évben, ezidén is rendkívüli látogatottságnak örvendett. A két pünkösdi ünnep alatt 29.000 látogatója volt. Igaz, hogy úgy a székesfőváros Tanács, mint az Állatkert igazgatósága mindent elkövet, hogy a közönség ott üdülhessen, sok szépet láthasson és az állatok nagy sokaságában gyönyörködjen. Estéknél hangversenyek és kivilágítások a tavon fokozzák a látóvalók szépségét.

Gyermek kiállításokat azért rendeznek, hogy az egyes tápanyagok értékét megállapíthassák. — A legnagyobb díjak nyertesei azok a szülők, akik elválasztás pillanatától kezdve Phosphatine Faliere-el táplálják a gyermeket, mert ki azzal táplálkozik, szépen fejlődik és nem kap bélhurutot. Világhírű gyermekorvosok egyhangú véleménye, hogy a gyermek táplálását az elválasztás idejétől a legelőtelésebben a világszerte kedvelt „Phosphatine Faliere” tápszerrel eszközölhetjük.

TANÜGY.

Meghívó. Az alsófehérvármegyei és szebenmegyei róm. kath. tanítóegyesületek folyó évi június hó 2-án és 3-án Gyulafehérvárt a róm. kath. elemi iskolában tartják vándor- és közgyűlésüket, melyre az egyletek tagjait és a tanügy barátait tisztelettel meghívjuk. Gyulafehérvár és Nagyszeben, 1913. évi május 14-én. A z e l n ö k s é g.

Tárgysorozat: Június 2-án.

1. Indulás Nagyszebenből Alvinc-íel d. e. 7.37-kor.

2. Délután 3 óraker a város nevezetességeinek megtekintése. (Gyülekezés a székesegyház előtt.)

3. 5 óraker a szebenmegyei r. kath. Tanítóegyesület közgyűlése a róm. kath. elemi iskolában.

a) A mult évi rendes közgyűlésről felvett jegyzőkönyv és az egyházmegyei főhatóságnak erre vonatkozó 6504—1912. számú leirata felolvasása.

b) Jelentés az egyesület 1912. évi működéséről.

c) Jelentés a pénz- és könyvtár 1912. évi állapotáról.

d) Egy választmányi tag választása (2 évre.)

e) Indtványok.

Június 3-án. (Kedd.)

1. 8 óraker isteni tisztelet az igralmas nővérek templomában.

2. 9 óraker együttes gyűlés a róm. kath. elemi iskolában.

a) Elnöki megnyitó, tartja dr. herceg Hohenlohe K. Egon főesperes-plebános.

b) Az irvaolvasás tanítása a phonimika és hangutánzás segítségével. Bemutatja Resch P. Rudolf nagyszeben belvárosi róm. kath. tanító.

c) A gyermek erkölcsi hibáinak orvoslásáról. Előadja Bara J. Gyula nagyszebeni kir. kath. terézvárházi tanító.

d) T. M. Foerster pedagógiája. Ismerteti dr. Kórodý Péter kanonok, tanítóegyesületi elnök.

e) Magyarnyelv. Ábrányi Emiltől. Szavalja Návrády Magdolna boicai r. kath. tanítónő.

f) Az elemi oktatás feladata a középiskolával szemben. Felolvassa Riszner Ödön gyulafehérvári r. k. főgimn. tanár.

g) A szülők és tanítók együttes működése a nevelés szolgálatában. Felolvassa Kézdi János gyulafehérvári róm. kath. tanító.

3. Társas ebéd délután 1 óraker.

Kérjük a gyűlésen résztvenni kívánó szebeni róm. kath. egyleti tagokat, hogy ebbeli szándékukat legkésőbb május 28-ig György Béla terézvárházi tanítóval közölni sziveskedjenek, hogy az elszállásról és társasbédéről idejében intézkedhessünk.

IRODALOM.

Orate Fratres. A liturgikus nagymise énekeinek szövegkönyve. A nép és az egyházi énekesek használatára kiadta Járosy Dezső csanádegyházmegyei áldozópap. Temesvár, Csanádegyházmegyei könyvnyomda 1913. Ára 20 fillér. 16-odrét 31 lap.

Az egyházi zenének reformkérdése összefügg a nép liturgikus felvilágosításának szükségességével. A nép örömet leli az egyház által előírt latin énekekben, ha a szöveg értelmét ismeri és ha azt a papal és kórusossal együtt imádkozza. Ez az egyházzenei reformgondolat indította a szerzőt arra, hogy „Orate Fratres” címen szövegkönyvet bocsásson ki, amely magában foglalja a mise állandó részeit az Aspergesseel, Vidi Aquammal és a Responsoriumokkal, továbbá a halotti mise, a Veni Sancte, Te Deum, Tantum Ergó és Ecce Sacerdos szövegeit olyformán, hogy

a magyar kiadású Orate Fratres a latin szöveg mellett párhuzamosan hozza a magyar fordítást, a német kiadású pedig a németet. A fordításnál a szerző arra törekedett, hogy lehetőleg kövesse a liturgikus szöveg szó és mondattani szerkezetét. Tekintettel a könyvecske olcsó árára a hívő nép és az egyházi énekesek között lesz nagy mérvben terjeszthető. Ahol pedig a liturgikus előírás szerint latinul énekeltek, ott a hívők e könyvecske segítségével követni tudják majd a pap és kórus énekét. (A könyvecske az összes Prefatókat is magában foglalja.) A hol pedig a latin liturgikus ének bevezetése áll küszöbön, ott a könyvecske megkönnyíti a reform egységes és következetes keresztültvitelét. A füzetet a csanádegyházmegyei nyomda izléseesen állította ki és kiállakjánál fogva a kézi imakönyv kiegészítésére szolgál. Kapható minden könyvkereskedésben és a kiadó címén (Temesvár, Papnevelő intézet.)

A „Kis Pajtás” május 15-iki száma a szokott gazdag tartalommal jelent meg. A nagyobb közlemények között különös figyelmet érdemel a „Jó Isten Nellikéje”, a melynek megkapóan kedves hangulatot kölcsönöz egy irországi zárda apró növendékeinek a Szent Atyához írt levele. Krónikás nagyapó a honfoglaló magyaroknak küzdelmét beszéli el az ökörszarvú harcosokkal, Réz János Drinápoly tréfás elfoglalását mutatja be 8 képben. Büttner Julia a „Pünkösdi ünnepéről”, dr. Székely Balázs állatkertünk csodáiról ír. Ambrózy Ferenc pedig a sírdogáló Birikét verseli meg. A humoros és tanulságos apróságokkal tarkított tartalom a medve farkáról szóló mese zárja be. A mellékleten Gombos Albin folytatja „Hájas Muki mint Robinson Crusoe” c. regényét. A „Kis Pajtás” egész évi előfizetési díja csak 4 korona. Megrendelhető a kiadóhivatalnál: Budapest, VII. Damjanich-utca 50. szám.

Magyar kultúra. Társadalmi és tudományos szemle. (Megjelen havonként kétszer: 5-én és 20-án. Évi ára 12 korona. Budapest, VIII., Horánszky-u. 20. sz.) — Legújabb száma most jelent meg gazdag és változatos tartalommal.

Nyári menetrend.

A zombolya-nagybecskerekéi vonalon Torontálszécsánytól Zombolyáig egy új vonat helyeztetik forgalomba, indul Torontálszécsányról délelőtt 8.05-kor. A Torontálszécsányról délelőtt 8.21-kor Mődösrá induló vonat megszüntették. A Zombolyáról Nagybecskerek felé jelenleg délután 3.04-kor induló vonat 47 perccel korábbra fektették.

A nagybecskerek-pancsovai vonalon Nagybecskerek-bégapart-Antalfalva között egy új vonatpárt helyeztetik forgalomba, érkezik Antalfalvára reg. 6.27-kor, indul Antalfalváról d. u. 2.38-kor, csatlakozással Antalfalván Pancsova felé, ill. felől. A Nagybecskerekéről Pancsova felé jelenleg este 7.27-kor induló vonat 1 óra 47 perccel korábbra fektették.

A torontálszécsány-verseci vonalon a Torontálszécsányról Versecig jelenleg csak csütörtökön és vasárnap közlekedő vonat naponta fog közlekedni, Versecéről Torontálszécsányra egy új vonat helyez-

tetik forgalomba, indul Versecről d. e. 9.18-kor.

A **budapest kel. p.-udvar-belgrádi vonalon** a keleti express-vonat Budapestre Belgrád felől reggel 6.25 helyett már reg. 6.10-kor fog érkezni, Budapestről Belgrád felé pedig éjjel 11.20 helyett csak éjjel 11.30-kor fog indulni, belgrádi érkezése és indulása nem változik. A Budapestről Zimony felé jelenleg este 10.10-kor induló személyvonat Budapestről 1 óra 4 perccel később indulva, Szabadkára éjjel 3.58 helyett 4.01-kor fog érkezni, Szabadkától Zimonyig a menetrend a mai marad. A Szabadka felől Budapestre jelenleg d. u. 1.40-kor érkező gyorsvonat Budapestre már d. u. 1.30-kor fog érkezni, a vonatonál a soroksári megállás megszüntetetik.

A **szeged-rókusi-szabadka-ujdombovári vonalon** egy új gyorsvonatpár helyeztetik forgalomba I. és II. oszt. csókkal csatlakozással Ujdombovárt. Fiume felől, ill. felé, Szeged-Rókuson pedig az új gyorsvonatpárhoz Nagyvárad, Kolozsvár felé, ill. felől. A Bátaszékről Ujdombovárra d. e. 9.52-kor érkező és az Ujdombovárról Bátaszékre este 6.30-kor induló vonat megszüntetetik, helyettük e vonalrészén két új vonatpár helyeztetik forgalomba, indul Ujdombovárról d. u. 5 óra 20 p.-kor, érkezik Ujdombovárra éjjel 11.02-kor, az új vonatpár Bátaszéken csatlakozást talál Szabadka felé, illetőleg felől.

A **szeged-rókusi-zentai vonalon** a Szeged-Rókusról jelenleg d. u. 2.26-kor induló vonat mintegy 90 perccel korábban fektetetik, miáltal Zentán csatlakozást nyer Szabadka és Obecsé, valamint Ujvidék felé.

A **szabadka-obecséi vonalon** a Zentáról-Obecsére jelenleg d. u. 4.40-kor induló vonat 50 perccel korábbra fektetetik, miáltal Obecsén csatlakozást nyer Ujvidék és Tittel felé.

Az **obecsé-ujvidéki vonalon** az Obecséről Ujvidékre jelenleg d. u. 3.45-kor induló vonat 90 perccel későbbre fektetetik, miáltal Obecsén csatlakozást nyer Szeged és Szabadka felől.

A **vaskapu-titeli vonalon** a Vaskaputól jelenleg d. u. 5.55-kor induló vonat az előző pontokban jelzett módosításokkal kapcsolatosan mintegy 90 perccel későbbre fektetetik és menete gyorsított, Titeire este 7.54 helyett, este 8.58-kor fog érkezni.

A **zombor-ujgombosi vonalon** Zombor-Apatin közt egy új vonatpár helyeztetik forgalomba, indul Zomborból reg. 4.27-kor, érkezik Zomborba reg. 7.45-kor.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

Katolikus családok lapja!

„ÉLET”

Képes heti folyóirat. Előkelő színvonalon szerkesztett szépirodalmi képes lap. Nem hiányozhatik egyetlen katolikus intelligens család asztaláról sem. Szerkeszti jeles katolikus írók gárdája élén **Izsóf Alajos**. Előfizetési ára egész évre 20 kor., félévre 10 kor., negyedévre 5 kor. — Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, VII., Damjanich-utca 50. Jó lélekkel ajánljuk a változatos tartalmu, aktuális képekben gazdag folyóiratot közönségünk figyelmébe s támogatásába.

o Erdélyi o hegyi borok

Erdély egyik legrégebbi keresztény cégénél

Keleti L.

szőlőbirtokos és bor nagykereskedőnél kapható

Szászsebes o
o **Szeben m.**

Ára hektoliterenként:

1912. évi zamatos erdélyi fehér asztalibor	K 65.—
1911. évi zamatos erdélyi fehér asztalibor	K 78.—
1911. évi marosmenti finom fehér bor, erős	K 85.—
1905. évi pecsenyebor, fehér, finom, erős	K 95.—
Legfinomabb erős erdélyi hegyi fajborok	
Ó Rizling, fehér	K 100.—
Ó Som	K 110.—
Ó Muskotály fehér	K 120.—
Ó Burgundi vörös	K 100.—

Megrendeléseket utánvét, hitelképes egyéneknél 3 havi hitel mellett, általam kölesön adott (vagy megrendelő saját hordójában) 56 literen felül hordókban teljesítik, mely hordókat 8 héten belül tisztán és sértetlen állapotban bérmentve visszaveszek. 100 literen aloli megrendelésnél az árak literenként 2 fillérrel magasabbak. Postai mintadolozókban 1. decis mintákat darabonként 60 fillér levélbélyeg beküldése ellenében franco küldök. Postá és vasutállomás: **S Z Á S Z S E B E S.**

Fleischer János

(Keresztény katolikus cég.)

egyházi ruha és reverenda szabó

P É C S, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott **reverendák** és **cimádák**, **papi civil öltönyök** előállítására. Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindenemű egyházi ruhák:** casulák, pluvialék velumok, baldachinmok, minisztráns ruhák zászlók, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre sem Bécsbe menni. Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi céggel úgy **szabászat**, mint **ár és minőség** tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltnék.

Költségvetés és árjegyzék ingyen!
Személyesen is megjelenek!

Templomok, oltárok, szószékek festését és aranyozását elvállalja a legjobb kivitelben és

jutányos árban

URBÁNSZKY FÜLÖP műfestő

KOLOZSVÁR, Sörház-u. 2.

Költségvetést, új tervek készítését díjtalanul elvállalom.

Hinger József

asztalos mester Gyulafehérvár

Széchenyi-utca 10. sz., (saját ház) a Jickeli-féle vasraktárral szemben

K épület munkát, festett, mas-siv és furnéros butormunkát,
E portálé és boltberendezést,
S úgyszintén javításokat is el-togad. Szállít és lerak tölgy és bükkparketát. Árjegyzék szerint vendéglői, irodai és
Z ebédlőszékeket, tükröket mé-ret szerint. Raktáron tart
I minden fajta fakoporsókat is.

Lelkiismeretes és pontos kiszolgálás. — Szolid árak.
Tervrajzok díjtalanul készíttetnek.

Ruzsinszky Béla

géperőre berendezett
oltárépítő műhelye
PÉCS, MAJLÁTH-U. 25. SZ.

Megbízható katolikus cég!

A pécsi orsz. kiállításon az iparművészeti
társulat által arany éremmel kitüntetve.

Készít és elvállal
mindennemű templom berendezési és fel-
szerelési tárgyak, u. m.:
oltár, szószék, gyóntató-
szék, templompadok,
szentély-korlát és egyéb
felszerelési tárgyak készi-
tését, szállítását, régi
oltárok aranyozását és
átalakítását.

Pontos rajzzal és költségvetéssel
készséggel szolgálók.

Több kisebb méretű vagy több na-
gyobb megrendelésnél személyes
megjelenés.

Lelkiismeretes kiszolgálás!

Több elismerő nyilatkozat!

Püspöki Lyceumi Könyvnyomda

bérlő SCHÄSER FERENC
KÖNYV- és PAPIRKERESKEDÉS, KÖNYVNYOMDA
KÖNYVKÖTÉSZET — GYULAFEHÉRVÁR.

Ajánlja dúsan felszerelt raktárát mindennemű irodai
cikkekben, író- és fogalmazványpapirosokban, stb.

Teljes irodaberendezések modern amerikai rendszerben,

Egyházi nyomtatványok

mindig raktáron vannak és azonnal szállíthatók.

**Készít Mű- és ujságnymást
különös versenyképes árban**

Mindennemű nyomtatványok a modern igényeknek megfelelően.

Minden — bárhol és bárki által hirdetett könyv, zenemű vagy folyó-
irat általam eredeti áron beszerezhető. Árjegyzék és költségvetés ingyen!

Boda József

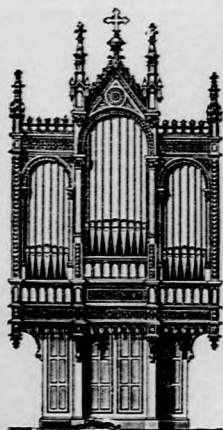
orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPLOCÁN.

Van szerencsém a főtiszt. papság és m. t.
egyháztanács tudomására hozni, miszerint
orgona- és harmonium-építő

műhelyemet

teljesen ujonnan
rendeztem be, minek
utánna módomban áll a
legnagyobb szabású
orgona-építését is
elvégezni. Bárminemű
javításokat átalakításo-
kat jutányos árban,
pontosan eszközölök.

A n. é. közönség pártfogását
kéri, kiváló tisztelettel

Boda József orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPLOCÁN.

ALAPITVA 1898.

ALAPITVA 1898.

Valóban jó

és szépen égő

méhviaszgyertya

4 kilótól kezdve bérmentve
kapható

Dokupil Lajos
viaszgyertya gyárosnál
NAGYLÉVÁRDON.

(Pozsonymegye.)

Nagyobb vételnél 15—20%
árengedmény.

Árak különként:

2-40 K., 3-20 K., 4 K., 5 K., II.